

**БУДІВЕЛЬНО-ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ У ПОДОЛАННІ
КРИЗИ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

Миронова І.М., Єрмолін В.М. *(Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса)*

Розглянуто засоби подолання кризи у будівельній галузі України, можливість підвищення рівня конкурентоспроможності Одеського регіону у перспективі за допомогою будівельно-інноваційних кластерів.

Однією з актуальних проблем у будівельній галузі України на тлі світової кризи, а також кризи що склалася в економіці України, особливо в будівельному секторі, є завдання підвищення конкурентоспроможності будівельних компаній та проблема забезпечення доступного і комфортного житла для середніх та малозабезпечених сімей. Роз'єднаним підприємствам набагато важче конкурувати та виживати в сучасних умовах. Поєднання декількох підприємств у кластер посилюють їх конкурентоздатність не тільки тому що зменшується собівартість продукції, а й тому що охоплюється велика доля ринку, тобто з маленьких одиноких підприємств діючих розрізнено, виникає потужне об'єднання, яке здатне не тільки охопити ринок всього регіону, але й створити потужний захисний бар'єр від великих агресивних компаній спрямованих на захоплення ринку, або на захоплення окремих підприємств, та встановлення монополії. Кластерні об'єднання в Україні — економічна інновація. Відмінна риса кластера - цільова підприємницька діяльність. У кластері присутня постійна завантаженість організацій будівельної галузі і суміжних галузей. В рамках кластера об'єднується не тільки виробничий, але й інноваційний бізнес, комплексне управління якістю продукції, сервісне обслуговування. Об'єднання зусиль підприємців, органів управління, суб'єктів інвестиційної і інноваційної діяльності на певній території дає значні переваги в конкурентній боротьбі, сприяє раціоналізації виробничо-ринкових процесів, перерозподілу ризиків і проведенню гнучкої політики, необхідної в умовах швидко змінної кон'юнктури. У кластер входять також підприємства і установи інфраструктури, які надають торгові, юридичні, аудиторські, маркетингові, інформаційні, освітні і науково-дослідні послуги. А це не тільки вирішує проблему зайнятості регіону, яка є актуальною на сьогодні, а й сприяє залученню додаткового капіталу. Крім того кластери впроваджують інноваційні технології значно легше ніж окремо взяті підприємства. Будують довгострокові стратегії діяльності.

Сьогодні вже очевидно, що будівництво хмарочосів для приватного елітного житла відходить в небуття, і воно не є перспективним. На жаль, будівельні компанії не проаналізували сучасні світові тенденції. У багатьох компаній, особливо середніх та малих, відсутні відділи стратегічного маркетингу. Необхідно переходити до будівництва так званих секційних будинків, де кожна секція призначена для однієї великої сім'ї, що належить до середнього класу, в якій проживають батьки і діти. Найпривабливішим зараз є будівництво по збірно-монолітній технології, яка дозволяє збирати каркаси з великими прольотами між колонами, що дає можливість вільно планувати розташування приміщень на поверххах як в ході будівництва, так і під час експлуатації. Індивідуальний розрахунок перетинів несучих елементів залежно від їх місця розташування в каркасі зумовлює мала витрата металу при виробництві залізобетонних виробів. Повна заводська готовність елементів каркаса дозволяє при його зведенні практично повністю відмовитися від електрозварювальних робіт, істотно знизити енергоємність будівництва, витрату матеріалів на будівельному майданчику, терміни будівельно-монтажних робіт все це зумовлює низьку собівартість житла в порівнянні з іншими будівельними технологіями. Крім того, дуже привабливим є збірно-модульне (або «офсайтне», тобто що здійснюється за межами будмайданчика) житлове будівництво (найбільш універсальний термін, що використовується в спеціальній літературі, - *prefab housing*, будівництво будинків із збірних заводських конструкцій). Головна ринкова перевага збірних будинків в порівнянні з традиційними будинками, безумовно, полягає в різкому скороченні термінів будівництва, гарантія єдиного заводського контролю якості всіх складових елементів будинків, за рахунок автоматизації і централізації виготовлення цих елементів у цехах, заводах, а також практична відсутність будівельного сміття на будмайданчику і серійність, масовість виробництва, за рахунок чого зменшується собівартість виробництва та ціни на житло.

На жаль, падіння будівельної галузі й надалі загострюватиметься, оскільки цей процес збігся у часі з грошово-фінансовою і банківською кризами як в світі так і в Україні. Наразі чекати на якесь поживлення будівельного ринку іпотечного кредитування немає сенсу. Необхідно розраховувати, що більшість будівельних об'єктів будуть зупинені. Тільки великі будівельні компанії, які мають повний цикл і підготовлений кадровий потенціал, спроможні вистояти за нинішніх несприятливих умов. Малим та середнім компаніям доведеться вливатися у великі компанії, або об'єднуватись у будівельні кластери, щоб спільно добудовувати розпочаті проекти.

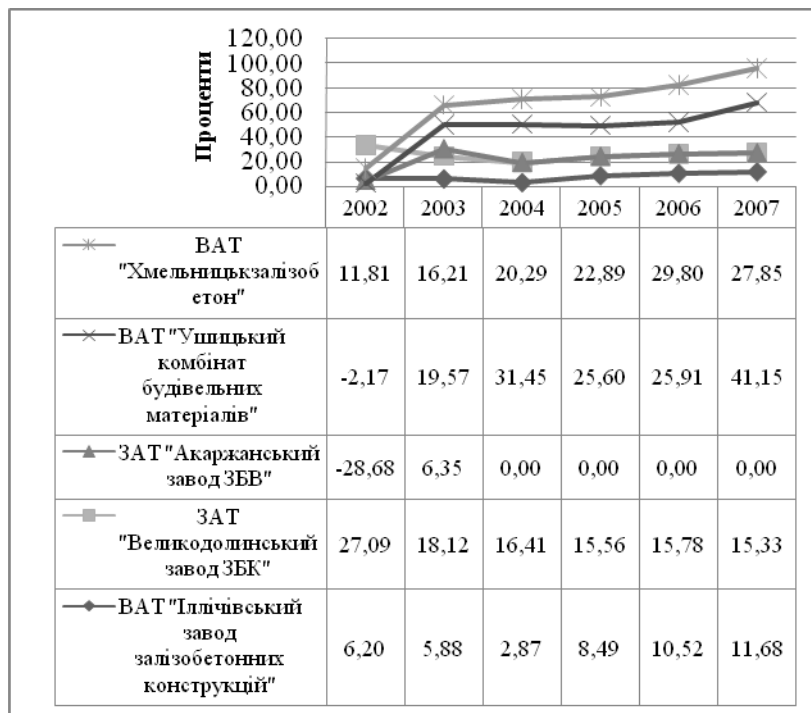
Перші спроби впровадження кластерної моделі в Україні були зроблені на Поділлі, на підприємствах Хмельницької області. Досвід розвитку цих кластерних ініціатив спочатку на Поділлі, потім в Прикарпатті, Поліссі, Севастополі, Полтаві та в інших регіонах підтвердив перспективність і ефективність інтеграційних зусиль, спрямованих на просування в господарську практику концепції формування нової виробничої

системи - кластерів. Також яскравим прикладом може бути Фінляндія, в якій у 1991 році, коли розпався СРСР і країна практично втратила весь зовнішній ринок, фіни оперативно, за 1-1,5 роки реформували економіку, сформувавши 11 виробничих кластерів. Це дозволило їм подолати кризу і навіть навпаки - стати країною з самою конкурентоздатною економікою в світі.

Зіставляючи роботу будівельних компаній працюючих самостійно і в будівельно-інноваційному кластері на малюнку 1, можна спостерігати різницю у валовій рентабельності між підприємствами що знаходяться у будівельних кластерах (ВАТ "Ушицький комбінат будівельних матеріалів" - кластер у Житомирській області і ВАТ "Хмельницькзалізобетон"- кластер Поділля-І у Хмельницькій області) та тих, що працюють самостійно, конкуруючи оди з одним у районі М.Долина, В.Долина та м. Іллічівськ Одеської області. Як бачимо, будівельні компанії у кластері мають значно вищу рентабельність ніж ті, що працюють самостійно, вони розвиваються і динамічно піднімають рівень прибутку протягом всіх років. Аналізуючи діяльність залізобетонних заводів що не входять у будівельний кластер, їхні умови близького розташування, сформованої інфраструктури, однорідність продукції та падіння виробництва у зв'язку з кризою в будівельній галузі, пропонуємо організувати будівельно-інноваційний кластер. Сформувавши Координаційну раду, зробити єдиний план цільового будівництва, єдине проектно-конструкторське бюро з розробками якого можна виходити на інвесторів та замовників з пропозицією будівництва доступного і комфортного житла, з метою залучення інвестицій і партнерів для здійснення та реалізації проектів.

Висновок

Таким чином, кластер є новою формою мережевої організації між фірмової взаємодії, що дозволяє швидко, інноваційно адаптувати внутрішні структури і зовнішні взаємозв'язки до швидко змінного зовнішнього середовища, значно підвищити рентабельність та конкурентоспроможність своїх підприємств.

Мал.1 Динаміка та співставлення валової рентабельності будівельних підприємств за 2002 – 2007рр.

1. Білорус О., Мацейко Ю. Конкурентоспроможність у сучасному глобальному світі // Економічний часопис ХХІ. — 2002. — № 9. — С. 7—13.
2. Чевганова В., Брижань І. Кластери та їх економічне значення // Економіка України. — №4.— 2002. — С. 35—41.
3. Соколенко С.І. Інноваційні кластери допомагають подолати кризу// Круглий стіл в КТІП та ІЕП НАНУ: «Шляхи виходу з кризи економіки України» від 5 листопада 2008р.- Київ., 2008, № 1. — С.435.